Felsefe, Mantık ve Argümantasyon · Kavram Kartları

Ad Soyad: .....
Sınıf / No: .....

Düşünme ve dil: üç görüş

- Dil ile düşünme özdeştir: kelimesi olmayan düşünce olmaz
- Dil, düşünmeden bağımsız bir araçtır: yalnızca ifade ve paylaşma aracı
- Dil ile düşünme birbirini etkiler: biri diğerine indirgenemez

Mantık nedir?

- Düşünme yasalarının ve akıl yürütmenin bilimi
- Bilinenden yola çıkıp bilinmeyene ulaşmayı sağlayan araç
- Doğru düşünmenin yolunu gösterir, zihni yanlışa düşmekten korur

Aklın dört ilkesi

- Özdeşlik: "A, A'dır." · Çelişmezlik: "Bir şey aynı anda hem A hem A olmayan değildir."
- Üçüncü hâlin imkânsızlığı: "Bir şey ya A'dır ya da A değildir."
- Yeter-sebep: yeterli bir neden olmadan hiçbir yargı doğru olamaz

Bu ilkeler bir yargının doğru mu yanlış mı, belirli mi belirsiz mi olduğunu ortaya koyan temel kurallardır.

Önerme

- Doğru ya da yanlış olduğu tartışılabilen, yargı bildiren cümle
- Emir, soru ve dilek cümleleri önerme değildir
- "Bir hafta altı gündür." yanlış ama önermedir

Önerme olmak ile doğru olmak aynı şey değildir: doğru ya da yanlış olabilme ihtimali yeter.

Önermenin yapısı

- Özne, yüklem ve bağdan oluşur: "Güneş / sıcak / -tır"
- Birden fazla yargı içeriyorsa bileşiktir: ve, veya, ise, ancak ve ancak
- Olumlu ya da olumsuz olabilir

Doğruluk, bir önermenin bildirdiği yargının gerçeğe uygun olmasıdır.

Akıl yürütme

- Zihnin yargılar arasında bağ kurarak bilinenden bilinmeyene ulaşması
- En az iki önerme ve aralarında kanıtlayan-kanıtlanan ilişkisi gerekir
- Kanıtlayanlar öncül, kanıtlanan sonuç

Bütün kuşlar kanatlıdır. Serçe bir kuştur. O hâlde serçenin kanatları vardır.

felsefesinifi.com

Felsefe, Mantık ve Argümantasyon · Kavram Kartları

Akıl yürütme türleri

- Tümdengelim: genel bir yargıdan yola çıkılarak özel bir sonuca varılır
- Tümevarım: gözlenen tek tek olaylardan hareketle bir genellemeye ulaşılır
- Analoji: bazı yönlerden benzeyen şeylerin başka yönlerden de benzer olacağı kabul edilir

Isınan demir, bakır, çinko, alüminyum genleşir; buradan "Isınan bütün metallerin hacmi genişler." genellemesine ulaşılır (tümevarım).

Görüş, argüman, tutarlılık

- Görüş: bir konu hakkında ortaya konan yargı
- Argüman: bir görüşü desteklemek, gerekçelendirmek ya da çürütmek için kullanılan iddialar bütünü
- Tutarlılık: öncüller ile sonuç arasında mantıksal uyum

Safsata

- Görünüşte geçerli ve ikna edici ama mantıksal bakımdan hatalı akıl yürütme
- Nedenleri: dilsel belirsizlik, duygusal yönlendirme, eksik veri kullanımı, yanlış çıkarım ilişkileri
- Bazen farkında olmadan, bazen ikna etmek ya da yanıltmak için bilerek yapılır

Altı safsata türü

- Otoriteye başvurma: uzman adına sığınır · Popülerliğe başvurma: kalabalığa sığınır
- Adam karalama: kişiye saldırır · Cımbızlama: işine gelen veriyi seçer
- Nedensellik hataları: sebep-sonuç bağını yanlış ya da yetersiz kurar · Yanlış analoji: zorlama benzetme

Adam karalamada metin düşünceye değil, düşünceyi söyleyen kişiye saldırır.

Sembolleştirme

- Öncüller P harfiyle gösterilir: P1, P2, P3
- Sonuç C harfiyle gösterilir
- Adımlar: 1. öncülleri belirle 2. sonucu belirle 3. sembolleştir

felsefesinifi.com